

УДК 657:37.014.543.3-048.82(045)

Шендригоренко М.Т.,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку та аудиту,
*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

Карченкова О.Л.,
студентка,
*Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

Shendryhorenko Maryna,
Ph.D. in Economics,
Associate Professor of Accounting and Auditing Department
*Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhaylo Tugan-Baranovskiy, Ukraine*

Karchenkova Olena,
Student,
*Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhaylo Tugan-Baranovskiy, Ukraine*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ІНШИХ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Шендригоренко М.Т., Карченкова О.Л. Актуальні питання обліку інших необоротних матеріальних активів та напрями їх вирішення. У статті розкрито проблемні аспекти ведення обліку операцій з іншими необоротними матеріальними активами суб'єктами господарювання. Методологічною основою дослідження виступають досягнення вітчизняних науковців в організації обліку інших необоротних матеріальних активів. Розглянуто проблему вибору оптимального методу оцінки інших необоротних матеріальних активів, а також визначено напрями організації дієвого документообігу на підприємстві. Систематизовано проблемні питання, які негативно впливають на ефективність використання інших необоротних матеріальних активів. Визначено особливості організації обліку руху інших необоротних матеріальних активів, а також конкретизовано напрями вдосконалення облікового процесу на підприємстві. Надано пропозиції з підвищення оперативності ведення обліку інших необоротних матеріальних активів.

Ключові слова: амортизація, документи, інші необоротні матеріальні активи, облікові реєстри, облік, оцінка, фінансовий результат.

Шендригоренко М.Т., Карченкова Е.Л. Актуальные вопросы учета других необоротных материальных активов и направления их решения. В статье раскрыты проблемные аспекты ведения учета операций с другими необоротными материальными активами субъекта хозяйствования. Методологической основой исследования выступают достижения отечественных ученых в организации учета других необоротных материальных активов. Рассмотрена проблема выбора оптимального метода оценки других необоротных материальных активов, а также определены направления организации действенного документооборота на предприятии. Систематизированы проблемные вопросы, которые негативно влияют на эффективность использования других необоротных материальных активов. Рассмотрены особенности организации учета движения других необоротных материальных активов, а также определены направления совершенствования учетного процесса на предприятии. Даны предложения по повышению оперативности ведения учета других необоротных материальных активов.

Ключевые слова: амортизация, документы, другие необоротные материальные активы, учетные реестры, учет, оценка, финансовый результат.

Shendryhorenko Maryna, Karchenkova Olena. Topical issues of accounting for other non-current tangible assets and directions of their solution. The article describes the problematic aspects of accounting for transactions with other tangible fixed assets by economic entities. The methodological basis of the research is the achievements of domestic scientists in the organization of accounting for other non-current tangible assets. The main problems with the organization of accounting for other fixed assets of economic entities, which are disclosed in the article include: the existence of different approaches to determine the economic nature of other fixed tangible assets, both

in accounting and in tax accounting; the difficulty of choosing the optimal method of valuation of other tangible fixed assets; the problem of information support for the management of material and technical base. The problem of the difficulty of determining the directions of organization of effective document circulation at the enterprise is also considered. Issues that have a negative impact on the efficiency of use of other non-current tangible assets are systematized. The peculiarities of the organization of accounting for the movement of other non-current tangible assets are considered, as well as the directions of improvement of the accounting process at the enterprise. Suggestions are made to increase the efficiency of accounting for other non-current tangible assets. Ways to improve the organization of accounting for other fixed assets at enterprises include: establishment of the need to calculate depreciation after one month in which the object of other tangible fixed assets was commissioned, which has been documented introduce an effective system of internal control over the conservation and efficient use of other non-current tangible assets; introduce a document flow chart that will allow at the lowest cost of labor, material and financial resources to ensure timely completion of the tasks; ensure management of other non-current tangible assets in order to maximize their effective use in the process of financial and economic activity of the enterprise. Using the results of the study will solve the question of improving the organization of accounting for other non-current tangible assets.

Key words: depreciation, documents, other tangible fixed assets, accounting registers, accounting, valuation, financial result.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливим науковим чи практичним завданням. В умовах сучасного функціонування України всі підприємства прагнуть упроваджувати новітню техніку та технології, використовувати нові фінансові інструменти та механізми для поліпшення господарської й фінансової діяльності, але практика показує, що виникають проблеми у використанні нових методів передусім через те, що обмежені власні обігові кошти або їх недостатньо, є не ліквідні активи, застаріла матеріально-технічна база та суперечливе законодавство України.

Формування достовірної облікової інформації щодо надходження, руху та вибуття інших необоротних матеріальних активів є важливою передумовою для здійснення управління підприємством. У зв'язку із цим питання організації ефективного обліку операцій з іншими необоротними матеріальними активами та визначення напрямів його вдосконалення залишаються актуальними.

Огляд (аналіз) останніх досліджень і публікацій з цієї проблеми, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Питанням організації обліку інших необоротних матеріальних активів приділяється значна увага таких відомих науковців, як О.Л. Дорошенко, М.І. Бондар [3], Ф.Ф. Бутинець [1], Н.Г. Виговська, В.М. Диба, В.Ю. Баранова [2], В.В. Жук, Л.А. Беляєва [4], Н.М. Малюга, Є.В. Мних, О.Ю. Омельченко, Ю.І. Осадчий та ін.

Незважаючи на практичну цінність одержаних науковцями результатів залишається актуальною проблема конкретизації особливостей організації обліку саме руху інших необоротних матеріальних активів на підприємствах різних галузей економіки, яка потребує визначення напрямів щодо їх вирішення.

Формулювання завдання дослідження. Мета статті полягає у визначенні проблемних аспектів обліку інших необоротних матеріальних активів, а також наданні рекомендацій щодо їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У зв'язку з процесами економічної інтеграції України в ЄС актуальності набуває проблема організації дієвого облікового процесу суб'єктами господарювання відповідно до вимог МСФЗ. Суттєвим

складником необоротних активів підприємства є інші необоротні матеріальні активи, які обліковуються відповідно до вимог П(С)БО 7 «Основні засоби» [5].

Фінансовий облік інших необоротних матеріальних активів надає користувачам інформацію про наявність та рух активів, їхню первісну вартість, суму нарахованого зносу, що дає змогу аналізувати технічний стан, забезпеченість та ефективність використання інших необоротних матеріальних активів.

Інші необоротні матеріальні активи використовуються на підприємствах, поки зберігають свою споживчу цінність. Головне їх призначення полягає у довгостроковій участі у виробничій та будь-якій іншій діяльності, значення якої пов'язане з отриманням фінансових результатів.

Проведені дослідження економічних джерел інформації дають змогу стверджувати, що облік активів став значно складнішим, проте збільшилася й низка проблем, які негативно впливають на ефективність використання інших необоротних матеріальних активів. До таких проблем належать:

- наявність різних підходів до визначення економічної сутності інших необоротних матеріальних активів як у бухгалтерському обліку, так і у податковому обліку;
- важкість визначення оцінки інших необоротних матеріальних активів;
- проблема інформаційного забезпечення управління матеріально-технічною базою.

Однією з актуальних проблем є оцінка інших необоротних матеріальних активів, яка полягає у визначенні вартості, за якою слід їх відображати в обліку.

Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби», підприємства можуть використовувати два види оцінки вартості інших необоротних матеріальних активів: за первісною або за справедливою вартістю [5].

Зазвичай оцінку здійснюють методично розробленим способом в обліковій практиці, а саме відображення в обліку інших необоротних матеріальних активів за первісною вартістю. Але під час оцінки інших необоротних матеріальних активів в умовах інфляції застосування такої вартості може призвести до негативного результату. За умови незмінних цін ефективність використання інших необоротних матеріальних активів не залишається незмінною, оскільки

за строк корисного використання вони стають фізично та морально застарілими. Інші необоротні матеріальні активи, які надійшли в різний період часу, але мають однакові характеристики, матимуть різну цінність. А під час проведення постійних переоцінок активів збільшуються витрати підприємства, що вплине на фінансовий результат діяльності організації.

Необхідно систематизувати актуальні проблеми, що виникають під час оцінки за справедливою вартістю інших необоротних матеріальних активів:

- відсутність методичних рекомендацій аргументованого визначення оцінки інших необоротних матеріальних активів;

- справедлива вартість не може бути справедливою для обох учасників ринку – покупця та продавця;

- не існує неупередженого методу оцінки інших необоротних матеріальних активів, яка могла б задовольнити вимоги користувачів фінансової звітності.

Як відомо, фінансовий облік інших необоротних матеріальних активів на підприємствах складається з таких частин:

- придбання і ведення в експлуатацію інших необоротних матеріальних активів;

- поліпшення та ремонт інших необоротних матеріальних активів;

- ліквідація інших необоротних матеріальних активів;

- нарахування амортизації інших необоротних матеріальних активів.

Є беззаперечне правило, що первинний документообіг, синтетичний та аналітичний облік інших необоротних матеріальних активів повинен відповідати вимогам чинного законодавства, але після ретельного дослідження порядку ведення облікового процесу на промислових підприємствах були виявлені такі недоліки:

- реквізити у первинних документах працівниками бухгалтерії повністю не заповнюються, переважно більшість інвентарних карток зберігається тільки в електронному вигляді;

- внутрішнє переміщення не оформлюється Актом приймання-передачі (внутрішнього переміщення) інших необоротних матеріальних активів;

- для обліку операцій з окремими видами інших необоротних матеріальних активів використовуються типові форми первинних документів, які призначені для обліку запасів, тощо.

Уважаємо, що необхідно підвищити ефективність внутрішньогосподарського контролю над збереженням та використанням інших необоротних матеріальних активів, а також документальним оформленням операцій із ними. Адміністрації підприємства доцільно переорієнтувати систему внутрішньогосподарського контролю від формальної до фактично результативної перевірки господарських операцій (у тому числі й з іншими необоротними матеріальними активами). Треба, щоб методи перевірки (органолептичні, документальні, розрахунково-аналітичні, узагальнення і реалізації результатів контролю) не обмежувалися виявленням лише порушень, а й передбачали впровадження комплексу дієвих заходів для запобігання їх виникненню у майбутньому. Необхідно у наказі про облікову політику чітко прописати організаційні аспекти обліку операцій з іншими необоротними матеріальними активами, а також скласти графік докумен-

тообігу, який урахуватиме особливості діяльності підприємства, а не буде запозичений зі зразка, який наведено у мережі Інтернет. Це дасть змогу мотивувати управлінський персонал починаючи з бухгалтера, який тільки отримує практичний досвід роботи, і закінчуючи головним бухгалтером, дотримуватися вимог облікової політики підприємств та посадових інструкцій.

Проаналізувавши наведені актуальні питання ведення обліку інших необоротних матеріальних активів, доцільно визначити напрями їх удосконалення. Зокрема, організація обліку інших необоротних матеріальних активів повинна бути нерозривною, однією системою, яка охоплює весь комплекс облікових процесів із виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації, тому рекомендовані напрями передбачають:

- оптимізацію процесу документообігу на підприємстві, що дасть змогу зменшити витрати, пов'язані з виконанням поставлених цілей;

- використання сучасних форм носіїв облікової інформації;

- упровадження більш доцільних технологій, що забезпечують ефективне функціонування облікового процесу.

Сьогодні обліковий процес на підприємстві неможливо уявити без використання новітніх технологій. Розроблено велику кількість комп'ютерних бухгалтерських програм, які допомагають доцільно використовувати час співробітників, мінімізуючи обсяги ручної роботи з веденням документів. Кожна програма має свої переваги та недоліки. Однак з урахуванням особливостей обліку інших необоротних матеріальних активів необхідно вирішити такі завдання:

- встановити необхідність нарахування амортизації після місяця, в якому об'єкт інших необоротних матеріальних активів було введено в експлуатацію, що документально затверджено;

- впровадити фактичну систему внутрішньогосподарського контролю над збереженням та ефективним використанням інших необоротних матеріальних активів;

- впровадити раціональні схеми документообігу, що дадуть змогу з найменшими затратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів забезпечити своєчасне виконання поставлених завдань;

- забезпечити управління іншими необоротними матеріальними активами з метою максимально ефективного їх використання у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. П(С)БО 7 «Основні засоби» визначає та регулює методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про інші необоротні матеріальні активи і розкриття їх у фінансовій звітності [5]. Виходячи із цього нормативного документа, інші необоротні матеріальні активи – це активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання яких більший ніж один рік. Із наведеного вище можна зробити висновок, що інші необоротні матеріальні активи є одним із найважливіших чин-

ників організації виробничого і господарського процесу підприємства будь-якої галузі. Від їхнього стану та раціонального використання залежить фінансовий результат господарської діяльності підприємства. Саме тому необхідно вдосконалювати теоретичні і практичні методи організації обліку інших необоротних матері-

альних активів у напрямі розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних потреб суб'єктів господарської діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху інших необоротних матеріальних активів та ефективності їх використання.

Список використаних джерел:

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку. Житомир : ЖІТІ, 2012. 620 с.
2. Баранова В.Ю. Організація бухгалтерського обліку. Луцьк : Рута, 2015. 613 с.
3. Звітність підприємства / М.І. Бондар та ін. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 570 с.
4. Беляєва Л.А. Вплив на здійснення контрольних функцій сучасного стану обліку малоцінних активів. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2012. Вип. 6. 292 с.
5. Дорошенко О.Л. Реформування бухгалтерського обліку в Україні. Тернопіль : Говерла, 2015. 395 с.
6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 10.10.2019).
7. Основні засоби : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку від 27 квітня 2000 р. № 7. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 10.10.2019).

References:

1. Butynecj F.F. (2012) Teorija bukhghaltersjkogho obliku [Teorija bukhghaltersjkogho obliku]. Ukrajina Zhytomy: ZhITI pp. 620.
2. Baranova V.Ju. (2015) Orghanizacija bukhghaltersjkogho obliku [Orghanizacija bukhghaltersjkogho obliku]. Ukrajina Lucjk: Ruta pp. 613.
3. Bondar M.I. ta in. (2015) Zvitnistj pidpryjemstva [Zvitnistj pidpryjemstva]. Ukrajina Kyjiv : Centr uchbovoji literatury pp. 570.
4. Bjeljajeva L.A. (2012) Vplyv na zdijsnennja kontroljnykh funkcij suchasnogho stanu obliku malocinnykh aktyviv [Vplyv na zdijsnennja kontroljnykh funkcij suchasnogho stanu obliku malocinnykh aktyviv]. Ukrajina Kam'janecj-Podiljsjk: Visnyk Kam'janecj-Podiljsjkogho nacionaljnogho univertsytetu imeni Ivana Oghijenka. Ekonomichni nauky, vol 6, pp. 292.
5. Doroshenko O.L. (2015) Reformuvannja bukhghaltersjkogho obliku v Ukraini [Reformuvannja bukhghaltersjkogho obliku v Ukraini]. Ukrajina Ternopilj: Ghoverla, pp. 395.
6. Verkhovna Rada of Ukraine (1999). Zakon Ukrainy “Pro bukhghaltersjkyj oblik ta finansovu zvitnistj v Ukraini” № 996-IU. (v redakciji vid 16.10.2015 r.). Availableat: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (data zvernennja 10.10.2019)
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2000). Polozhennja (standart) bukhghaltersjkogho obliku 7 “Osnovni zasoby” Availableat: – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00>.(data zvernennja 10.10.209)